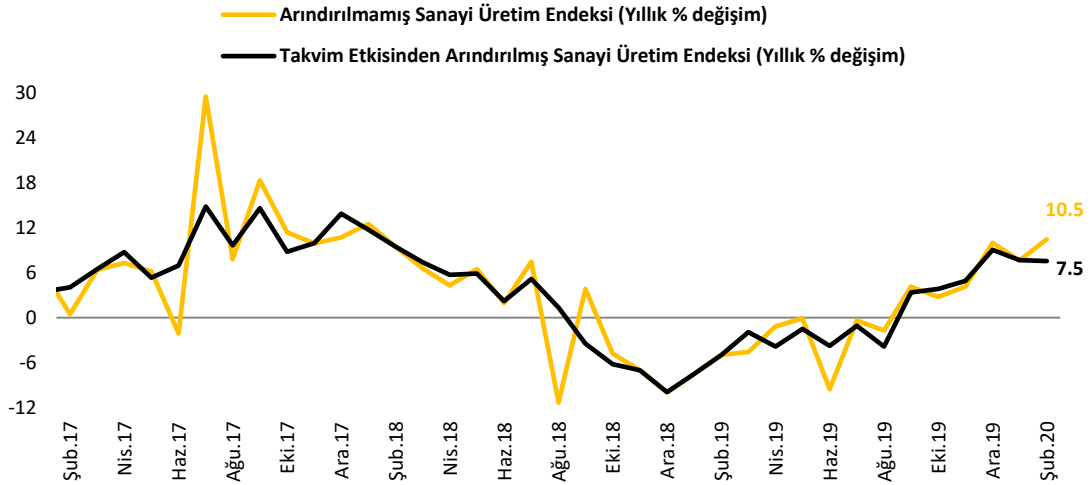

Sanayi Üretimini Yılın İlk Çeyreğinde Büyümeyle Desteklemesi Bekleniyor.

Sanayi üretimi yılın ilk iki ayında piyasa beklentilerinin üzerinde gerçekleşerek olumlu bir görünüm sergiledi. Ancak, koronavirüs salgınının Mart ayının ortasından itibaren Türkiye’de görülmesinin ardından Mart ayında sanayi üretim endeksinde düşüşün başladığını göreceğiz. Nisan ayında ise sanayi üretim endeksinde daha sert bir düşüş yaşanması ile birlikte dip seviyenin görüleceğini düşünüyoruz. Sanayi üretiminin büyümenin en önemli öncül göstergelerinden biri olduğu göz önünde bulundurulduğunda, Mart ayında sanayi üretiminde beklenen düşüşe karşın, Ocak ve Şubat aylarındaki yüksek performans yılın ilk çeyreğinde ekonomik büyümenin %5 civarında gerçekleşeceğine işaret ediyor. Yılın ikinci çeyreğinde ise büyümede sanayi üretimi kaynaklı olarak sert daralma yaşanması ihtimali artmış görünüyor. Buna karşın, yılın ikinci çeyreğinde kamu otoritelerince alınan önlemler, kamu bankaları öncülüğünde kredi genişlemesinin sert yükseliş göstermesi ve BDDK’nın koronavirüs salgınının ekonomiye olumsuz etkisini azaltmak ve bankaların ellerinde bulundurduğu kaynakların etkin şekilde kullanılmasını sağlamak amacıyla yaptığı düzenlemenin etkisiyle büyüme hızındaki koronavirüs kaynaklı sert düşüşün sınırlanmasını bekliyoruz. Önümüzdeki günlerde koronavirüs pandemisinde ikinci bir dalga yaşanmaması ve aşı geliştirilmesi ile ilgili bir sıkıntı olmaması durumunda, kur ve faizlerde beklenmedik yukarı yönlü bir hareket yaşanmadığı sürece, Türkiye ekonomisi yılın ikinci yarısında yılın ikinci çeyreğinde yaşanması beklenen sert düşüşü telafi ederek, 2020 yılını pozitif bir büyüme ile tamamlayabilir. Bu haftaki raporumuzda Şubat ayı sanayi üretim endeksinin değerlendirildikten sonra, önümüzdeki dönemde Türkiye ekonomisinin büyümesine dair beklentilerimizi ele alacağız.

Şubat Ayında Sanayi Üretimi Piyasa Beklentilerinin Üzerinde Gerçekleşti

Grafik.1

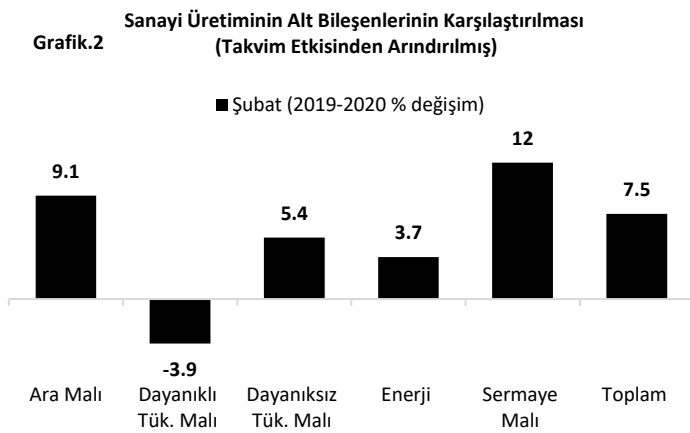

Kaynak: TÜİK

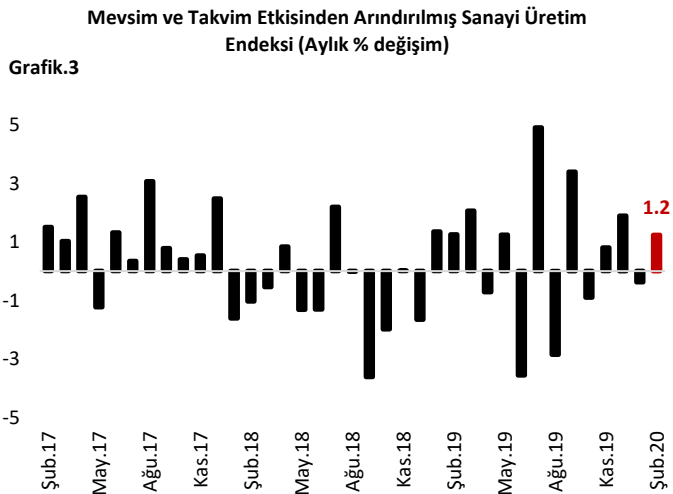
Sanayi üretim endeksi Şubat ayında arındırılmamış verilerle yıllık bazda %10.5 (beklenti %8.2 artış) artarken, takvim etkisinden arındırılmış verilerle yıllık bazda %7.5 (beklenti %7.2 artış) arttı (Grafik.1). Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış sanayi üretim endeksi ise bir önceki aya göre %1.2 arttı. Sanayi üretim endeksinin Şubat ayında piyasa beklentilerinin üzerinde gerçekleşmesinde baz etkisinin yanı sıra öncül göstergelerdeki iyileşme etkili oldu. Arındırılmamış verilerle sanayi üretim endeksi değerlendirildiğinde, satın alma yöneticileri imalat endeksi (imalat PMI)'in Şubat ayında 52.4'e yükselerek 2018 yılı Şubat ayından bu yana gördüğü en yüksek seviyeye çıkması imalat sanayi sektöründeki iyileşmede etkili oldu. İmalat PMI'in yanı sıra reel kesim güven endeksinin yıllık bazda 9.70 puan artması (2019 Şubat: 97.20 iken 2020 Şubat: 106.9) da sanayi üretim endeksi açısından olumlu oldu. Öncül göstergelerden ihracat ve ara malı ithalat değişkenlerinin yıllık bazda gösterdiği

yükseliş de sanayi üretimindeki yıllık bazdaki artışı destekleyen diğer unsurlar oldu. Ayrıca beyaz eşya ve otomobil üretiminin sırasıyla yıllık bazda gösterdiği %5.6 ve %9.4 artış sanayi üretiminin yıllık bazda artışını destekledi. Böylece öncül göstergelerin tamamında yıllık bazda görülen toparlanmanın etkisiyle sanayi üretim endeksi Şubat ayında arındırılmamış verilerle yıllık bazda %10.5 arttı.

Grafik.1’de en fazla dikkat çeken nokta, arındırılmamış sanayi üretim endeksindeki artışa karşın, takvim etkisinden arındırılmış sanayi üretim endeksinde 2019 yılının Aralık ayından beri düşüşün başlamasıydı. Koronavirüs salgını başlamadan önce Şubat ayında bir miktar yavaşlamanın yaşandığı sanayi üretim endeksinde Mart ayının ortalarından itibaren koronavirüs pandemisinin başlaması ile birlikte düşüşün artarak devam etmesi beklendiğinden Nisan ayında sanayi üretiminin Ağustos 2018’e (%10’a yakın düşüş) benzer şekilde düşüp düşmeyeceği en önemli konu olacak. Hatta diğer ülkelerde son açıklanan sanayi üretim endeksindeki düşüş göz önüne alındığında, Nisan ayında sanayi üretimindeki düşüşün 2008 küresel krizindeki dip seviyelere (%20'lere yakın düşüş) düşüp düşmeyeceği de merak ediliyor.

Kaynak: TÜİK

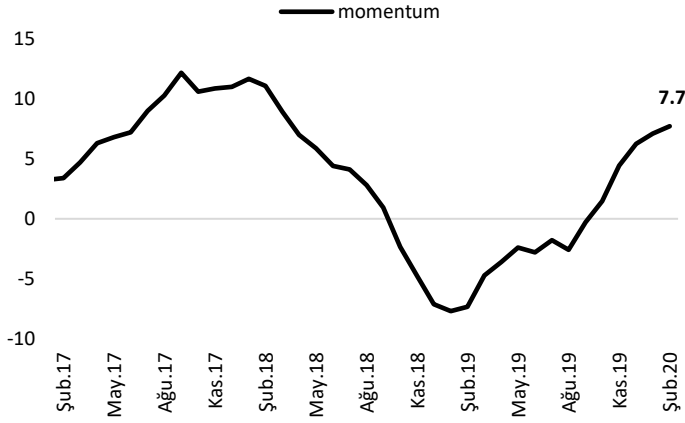

Kaynak: TÜİK

Takvim etkisinden arındırılmış sanayi üretim endeksi değerlendirildiğinde, bir önceki yılın aynı ayına göre sermaye mali imalatında yaşanan %12 artış ve ara mali imalatında yaşanan %9.1 artış Şubat ayında takvim etkisinden arındırılmış endekste artışta belirleyici oldu (Grafik.2). Sektörlere göre değerlendirme yapıldığında ise Şubat ayında bir önceki yılın aynı ayına göre en sert artış yıllık %8.0 ile imalat sanayi sektöründe yaşandı. Böylece sanayi üretim endeksi takvim etkisinden arındırılmış verilerle bir önceki yılın aynı ayına göre %7.5 arttı.

Şubat ayında sanayi üretim endeksi aylık bazda %1.2 arttı (Grafik.3). İmalat PMI, reel kesim güven endeksi, beyaz eşya ve otomobil üretimindeki aylık bazdaki iyileşmeye karşın; ihracat, ara mali ve sermaye mali ithalatı değişkenlerinin aylık bazda gösterdiği azalış sanayi üretiminin aylık bazda sınırlı toparlanma göstermesinde etkili oldu.

Grafik.4 Mevsim ve Takvim Etkisinden Arındırılmış Sanayi Üretim Endeksi

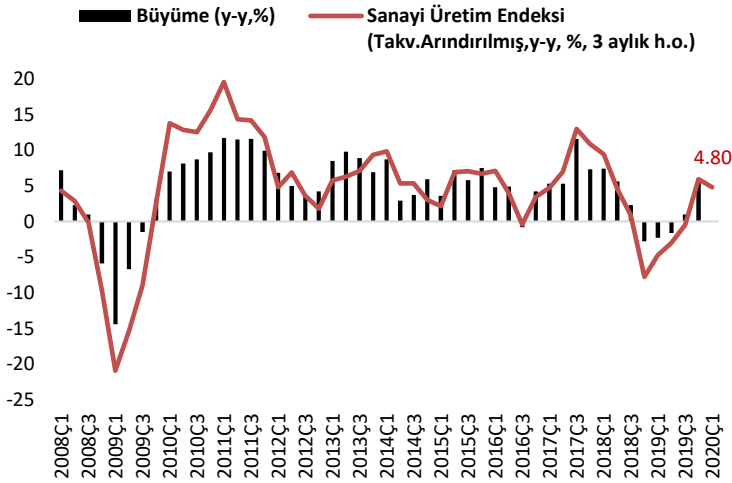
Kaynak: TÜİK, Vakıfbank

Sanayi üretim endeksinin üç aylık hareketli ortalamasının yıllıklandırılmasıyla elde edilen sanayi üretim endeksinin momentumu Şubat ayında yükselişini sürdürdü (2020 Ocak: 7.1 iken 2020 Şubat: 7.7) ve Mart 2018'den sonraki en yüksek seviyede gerçekleşti (Grafik.4). Şubat ayında momentumda tepe noktasının görüldüğünü ve Mart ayının ikinci yarısından itibaren koronavirüs salgınının Türkiye'de görülmüş olmasının ardından üretim durma noktasına geldiğinden Mart ayı itibariyle momentumda düşüş yaşanacağını, Nisan ve özellikle Mayıs ayında ise momentumda dip seviyenin görülmesini bekliyoruz.

Önümüzdeki Dönemde Türkiye Ekonomisinde Büyüme Nasıl Bir Yol İzler?

2020 Yılı'nın İlk Çeyreğine İlişkin Olarak;

Grafik.5

Kaynak: TÜİK, Vakıfbank

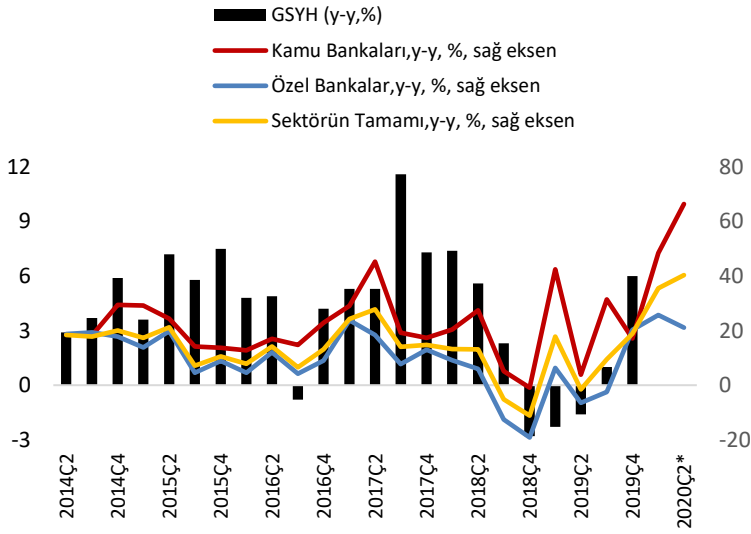
Ocak (arındırılmamış sanayi üretim endeksi %7.6 artış) ve Şubat ayında (arındırılmamış sanayi üretim endeksi %10.5 artış) sanayi üretim endeksindeki güçlü seyre karşın Mart ayının ortasından itibaren koronavirüs salgınının alınan tüm önlemlere rağmen Türkiye'de görülmesi fabrikaları durma noktasına getirdiğinden dolayı Mart ayı itibariyle sanayi üretim endeksinde düşüşün başladığını görebiliriz. Özellikle satın alma yöneticileri imalat endeksi (imalat PMI)'nin Mart ayında 48.1 seviyesine çekilerek kritik 50 değerinin altına düşmesi de bu durumu teyit ediyor. Buradan hareketle Mart ayında sanayi üretim endeksinde takvim etkisinden arındırılmış verilerle hiç

değişim yaşanmaması durumunda sanayi üretim endeksi 2020 yılının ilk çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre yaklaşık %4.8 artacaktır (Grafik.5). Daha önceki yazılarımızda sanayi üretimindeki güçlü artışın etkisiyle büyümenin 2020 yılının ilk çeyreğinde 2019 yılının son çeyreğindeki (yıllık %6) kadar güçlü gelebileceğine işaret etmiştik. Buna karşın, Mart ayının ortası itibariyle koronavirüs kaynaklı olumsuz gelişmeler büyümenin 2020 yılının ilk çeyreğinde, 2019 yılının son çeyreğindeki kadar güçlü gelmeyeceğine işaret ediyor. Sanayi üretim endeksinin seyrinden hareketle 2020 yılının ilk çeyreğinde büyümenin %5 - %6 arasında ve %5 civarında gerçekleşmesini bekliyoruz.

2020 Yılı'nın İkinci Çeyreğine İlişkin Olarak;

Ekonomik Büyüme ile 13 Haftalık Kredi Büyümesi İlişkisi

Grafik.6

Kaynak: BDDK, TCMB, VakıfBank

* 10 Nisan rakamlarıdır.

Sanayi üretiminin büyümenin en önemli öncül göstergelerinden biri olduğu göz önünde bulundurulduğunda, Mart ayının ortasından itibaren sanayi üretiminde başlayan aşağı yönlü hareketlerin özellikle Nisan ayı itibarıyla derinleşmesi beklendiğinden dolayı yılın ikinci çeyreğinde büyümede sanayi üretimi kaynaklı olarak sert daralma yaşanması ihtimali artmış görünüyor. Ayrıca global ölçekte yaşanan salgının ekonomik aktivite üzerindeki daraltıcı etkisinin başta turizm, taşımacılık gibi Türkiye'nin önemli hizmet sektörlerinde faaliyetleri durma noktasına getirmiş olması da yılın ikinci çeyreğinde büyümede sert bir düşüşün yaşanabileceğini teyit ediyor. Buna

karşın, yılın ikinci çeyreğinde kamu otoritelerince alınan önlemler, kamu bankaları öncülüğünde kredi genişlemesinin sert yükseliş göstermesi (Grafik.6) ve BDDK'nın koronavirüs salgınının ekonomiye olumsuz etkisini azaltmak ve bankaların ellerinde bulundurduğu kaynakların etkin şekilde kullanılmasını sağlamak amacıyla yaptığı düzenlemenin¹ etkisiyle büyüme hızındaki koronavirüs kaynaklı sert düşüşün sınırlanmasını bekliyoruz.

2020 Yılı'nın İkinci Yarısına İlişkin Olarak;

Koronavirüsün ilk çıktığı Ocak ayı başında yapılan ilk tahminler virüsün ekonomiler üzerinde yaratacağı tahribatın Çin ekonomisi ise sınırlı kalacağı yönünde olsa da yaşanan gelişmeler küresel ekonomilerde 2020 yılında, 2008 yılındakinden daha derin bir ekonomik daralmanın yaşanacağına işaret ediyor. Koronavirüs kaynaklı belirsizliğin ne kadar süreceği önümüzdeki dönemde hem dünyada hem de Türkiye'de büyümenin seyri açısından önemli olacak. Halihazırda yaşanan süreçte, vaka sayısındaki azalmanın ve alınan tedbirlerin etkisiyle ekonomik faaliyetlerin kademeli olarak tekrar başlaması ile birlikte, Türkiye ekonomisinin dinamik yapısı da göz önüne alındığında yılın üçüncü çeyreğinde başlaması beklenen toparlanmanın yılın son çeyreğinde ivme kazanmasını bekliyoruz.

Yılın üçüncü çeyreğinde, ertelenmiş talep ve stoklarla birlikte imalat sanayinde "V" şeklinde bir toparlanma hareketi görülebileceğini ve imalat sanayinde yılın üçüncü çeyreğinde görülmesi beklenen "V" şeklindeki toparlanmanın ekonominin toparlanması üzerinde önemli rol oynayacağını düşünüyoruz. Ancak, imalat sanayinde "V" şeklinde bir toparlanma olsa da koronavirüs pandemisinin tüketim alışkanlıklarını değiştirdiği de dikkate alındığında, imalat sanayinin kriz öncesi seviyeye gelmesi zaman alabilir. Bu açıdan "V" şeklindeki toparlanmanın geçmiş seviyelerine gelmesi zaman alacağından dolayı imalat sanayinin bir süre daha geçmiş

¹ BDDK, Mayıs ayından itibaren bankaların haftalık bazda aktif rasyolarını hesaplamasına ve aktif rasyosunun her ay sonu itibarıyla, o aya ilişkin aylık ortalamasının mevduat bankaları için %100'ün, katılım bankaları için %80'in altına düşmemesine yönelik karar almıştır.

kapasitesinin altında devam edeceğini düşünüyoruz. Türkiye ekonomisinin büyümesinde önemli paya sahip olan turizm, taşımacılık, restoran ve oteller gibi hizmetler sektöründeki toparlanmanın ise imalat sanayi sektörüne kıyasla çok daha yavaş gerçekleşmesini ve bu sektörde “U” şeklinde bir toparlanma yaşanmasını bekliyoruz. Yılın son çeyreğinde gecikmeli olarak hizmet sektöründeki toparlanmanın da büyümeye katkısının artması ile birlikte büyümede ivmelenme yaşanabilir.

Tablo.1

Dönem	Türkiye Ekonomisi Büyümesi (y-y,%)
2008 - 3.çeyrek	1.0
2008 - 4.çeyrek	-5.9
2009 - 1.çeyrek	-14.4
2009 - 2.çeyrek	-6.7
2009 - 3.çeyrek	-1.5
2009 - 4.çeyrek	3.1
.	.
.	.
2019 - 3.çeyrek	1.0
2019 - 4.çeyrek	6.0
2020 - 1.çeyrek	%5 civarında

Türkiye’de halihazırda koronavirüs kaynaklı yaşanan gelişmelerin etkisiyle, 2020 yılında büyümenin 2008 küresel krizinde yaşananlardan daha farklı bir görünüm sergilemesini bekliyoruz. 2008 yılında, kriz başladıktan 6 ay sonra “-14.4” ile dip seviyesini gören ekonomik büyümenin, 2020 yılının Mart ayının ortasında başlayan salgın ile birlikte negatif ve dip seviyesini görmesi ikinci 3 aylık dönemde (yılın ikinci çeyreğinde) gerçekleşecektir. Bu durum 2020 yılındaki koronavirüs kaynaklı krizi, 2008 yılındakinden farklı kılmaktadır. Buna göre ekonomi 2020 yılının ikinci çeyreğinde negatif ve dibi gördükten sonra tekrar toparlanacaktır.

IMF, OECD, Dünya Bankası, IFF gibi birçok kuruluş Türkiye’nin 2020 yılı büyüme beklentisini aşağı yönlü güncelledi. Hatta IMF ve IFF beklentilerini negatife çevirdi. Geçtiğimiz yıl birçok yabancı kuruluş Türkiye’nin 2019 yılı büyüme beklentisini aşağı yönlü hatta negatif olarak güncellediklerinde, geçmiş raporlarımızda Türkiye için büyüme beklentisini pozitif olarak tuttuğumuzu ve

kuruluşların büyüme beklentilerini yukarı yönlü güncelleyeceklerini ifade etmiştik. Beklediğimiz ve raporlarımızda da ifade ettiğimiz gibi ilerleyen dönemde koronavirüs epidemisi ile ilgili endişelerin yavaş yavaş gündemden kalkması ile birlikte kuruluşların büyüme beklentilerini yukarı yönlü güncelleyebileceklerini düşündüğümüzü belirtmekte yarar görüyoruz. Türkiye’nin genç ve dinamik nüfusunun yanı sıra ekonominin değişim ve şoklara karşı uyum sağlayabilme kapasitesinin yüksek olmasının göz önüne alınması gerektiğini düşünüyoruz. Bu bağlamda, koronavirüs salgınında ikinci bir dalga yaşanmaması ve aşı geliştirilmesi ile ilgili bir sıkıntı olmaması durumunda ve özellikle kur ile faizlerde beklenmedik yukarı yönlü bir hareket yaşanmadığı sürece, Türkiye ekonomisi yılın ikinci yarısında yılın ikinci çeyreğinde yaşanması beklenen sert düşüşü telafi ederek 2020 yılını bir miktar pozitif bir büyüme ile tamamlayabilir.

Haftalık Veri Takvimi (20-24 Şubat 2020)

20.04.2020	Türkiye	Merkezi Yönetim Borç Stoku (Mart)	1,409 Milyar TL	1.462 Milyar TL (Açıklandı)
	ABD	Chicago Fed Ulusal Aktivite Endeksi (Mart)	0.16	-3.0
	Euro Bölgesi	Cari İşlemler Dengesi (Şubat)	34.7 milyar €	--
		Dış Ticaret Dengesi (Şubat)	1.3 milyar €	--
	Almanya	ÜFE (Mart, y-y)	-%0.1	-%0.8
	Japonya	Öncül Göstergeler Endeksi (Şubat)	92.1	--
		Dış Ticaret Dengesi (Mart)	1109.8 milyar ¥	459.9 milyar ¥
21.04.2020	ABD	İkinci El Konut Satışları (Mart, a-a)	%6.5	-%8.2
	Almanya	Zew Beklenti Endeksi (Nisan)	-49.5	-42.0
	İngiltere	İşsizlik Oranı (Şubat)	%3.9	%3.9
22.04.2020	Türkiye	TCMB Toplantısı ve Faiz Kararı (Nisan)	%9.75	%9.25
		Tüketici Güven Endeksi (Nisan)	58.2	--
	ABD	Konut Fiyat Endeksi (Şubat, a-a)	%0.3	%0.3
	Euro Bölgesi	Tüketici Güven Endeksi (Nisan, öncül)	-11.6	-20.0
	İngiltere	TÜFE (Mart, y-y)	%1.7	%1.5
23.04.2020	ABD	Haftalık İşsizlik Maaşı Başvuruları	5.2 milyon kişi	4.5 milyon kişi
		İmalat PMI (Nisan, öncül)	48.5	36.0
		Hizmet PMI (Nisan, öncül)	39.8	31.3
		Yeni Konut Satışları (Mart, a-a)	-%4.4	-%16.0
		Kansas Fed İmalat Endeksi (Nisan)	-17	-34
	Euro Bölgesi	İmalat PMI (Nisan, öncül)	44.5	38.0
		Hizmet PMI (Nisan, öncül)	26.4	23.5
	Almanya	İmalat PMI (Nisan, öncül)	45.4	39.0
		Hizmet PMI (Nisan, öncül)	31.7	28.1
	Fransa	İmalat PMI (Nisan, öncül)	43.2	37.5
		Hizmet PMI (Nisan, öncül)	27.4	25.0
	Japonya	İmalat PMI (Nisan, öncül)	44.8	--
		Hizmet PMI (Nisan, öncül)	33.8	--
24.04.2020	Türkiye	Reel Sektör Güven Endeksi (Nisan)	99.7	--
		Kapasite Kullanım Oranı (Nisan)	75.3	--
	ABD	Dayanıklı Mal Siparişleri (Mart, öncül)	%1.2	-%12
		Michigan Tüketici Güven Endeksi (Nisan)	71	67.9
	Almanya	IFO İş Dünyası Güven Endeksi (Nisan)	86.1	80.0
	İtalya	S&P Not Açıklaması	--	--
	İngiltere	S&P Not Açıklaması	--	--
	Japonya	TÜFE (Mart, y-y)	%0.4	%0.4